books2ebooks.eu

Ewangelium Laguni saarte peal [Vaikses ookeanis]

Tallinn : [s.n.
1890

Tartu Ülikooli Raamatukogu: ARH A-888

e-raamat EOD kaudu
eBooks on Demand
Digitaalkoopia
Tartu Ülikooli Raamatukogust
TARTU ÜLIKOOL
RAAMATUKOGU

Trükise digitaalkoopia ehk e-raamatu tellimine (eBooks on Demand (EOD)) –miljonid raamatud vaid hiireklõpsu kaugusel rohkem kui kümnes Euroopa riigis!

Täname Teid, et valisite EOD!

Euroopa raamatukogudes säilitatakse miljoneid 15.–20. sajandi raamatuid. Kõik need raamatud on nüüd kättesaadavad e-raamatuna — vaid hiireklõpsu kaugusel 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas. Tehke otsing mõne EOD võrgustikuga liitunud raamatukogu elektronkataloogis ja tellige raamatust digitaalkoopia ehk e-raamat kogu maailmast. Soovitud raamat digiteeritakse ja tehakse Teile kättesaadavaks digitaalkoopiana ehk e-raamatuna.

Miks e-raamat?

- Saate kasutada standardtarkvara digitaalkoopia lugemiseks arvutiekraanil, suurendada pilti või navigeerida läbi terve raamatu.
- Saate välja trükkida üksikuid lehekülgi või kogu raamatu.
- Saate kasutada üksikterminite täistekstotsingut nii ühe faili kui failikomplekti (isikliku e-raamatukogu) piires.
- Saate kopeerida pilte ja tekstiosi teistesse rakendustesse, näiteks tekstitöötlusprogrammidesse.

Tingimused

EOD teenust kasutades nõustute Te tingimustega, mille on kehtestanud raamatut omav raamatukogu. EOD võimaldab juurdepääsu digiteeritud dokumentidele rangelt isiklikel, mittekommertseesmärkidel. Kui soovite digitaalkoopiat muuks otstarbeks, palun võtke ühendust raamatukoguga.

- Tingimused inglise keeles: http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/en/agb.html
- Tingimused saksa keeles: http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/et/agb.html

Rohkem e-raamatuid

Seda teenust pakub juba tosin raamatukogu enam kui kümnes Euroopa riigis.
Lisainfo aadressil: http://books2ebooks.eu

Ewangelium

Laguni saarte peal.

Näituseks,

kui suur Jumala wägi on.

Bibliotheca Universitatis Dorpatensis

A 888.

Tallinnas.

Trükitud August Mickwitz'i kirjadega.

1890

Дозволено цензурою. Дерптъ, 4 Мая 1890 г.

2

30766

770

Ewangelium Laguni saarte peal.

1. Mõni sõna Waikſemere ſaarteſt ja mis misjoni töö nende peal korda ſaatnud on.

Kes kord Inglismaalt Amerika maale on sõitnud, see teab, mis maailma meri on. Kümme päewa kestab sõit, et küll laew tuule kiirusega üle laenete lendab; ning reisija ei näe siin muud kui taewaſt pea kohal ja lagedat wett enese ümber. Tõiſelpool Amerika seisab see weewäli, mida Waikſeks-maailma-mereks nimetakse. Tema weepind on pooltõist korda nõnda suur, kui kõik kuiwamaakogu terwe maa peal. Peaaegu neli kuud aega sõitis Hispania meresõitja, kes teda üles leidis, seal peal, enne kui tema selle suure weewälja töiſele poole randa, Aaſia maale, sai. Päew päewa järele ei näinud tema muud kui tumeſiniſid laeneid enese ümber ja selget taewaſt pea kohal. Arwa puutus ta mõne saare pruuni elanikuga kokku, kus ta aga mitte kaua ei wiiwitanud; et meri enamiste suurteſt tormideſt waikne oli, ſiis pandis ta temale nime „Waikne maailma meri. Kaua aega läks päraſt selle julge mehe sõitu mööda, kuna ükſigi ei julgenud selle ilmatu wee wäljale sõitma minna. Aegamööda tekkis õpetatud meeste peas see mõte, ehk on selle imewee wälja sees mõni rikas maailma maa weel üles leidmata. Otſijad ei leidnud aga mitte sealt suurt maad waid mõned saared, mitmesuguse rahwastega. Enam kui 200 aastat otsa jäi see suur meri ikka weel peatselt tundmataks. Enne kui julge Inglise meresõitja Kuuk (Cook) ta otsani läbi käis ja tema suuruse ja laijuse üle selget aru töi. Tema leidis selle wee wälja seeſt ilmotsamata hulga saara ja saarekeſi. Neid oli seal nii palju kui tähta taewas, et nende saarte hulka ei jõua ära lugeda. Mõni jagu merd on ka ilma saarteta paljas wee wäli. Kuuk oligi see mees, kes eſite nendeſt saarteſt ja nende elanikkudeſt täielikka teaduſi töi. Kõik mis sealt jutustati, kõliſes kõrwus imeilus. Seal tõuſiwad mereſt tae-

wani wägewad mäed üles, kes aasta ümberringi ikka roheliseb ja imeilusas lilleehtes ja söödawas wilja külluses inimest imestade paigal seisma sundiswad. Need saared oliwad ainult Paradiisi aijaga ilu poolest wõrrelda. Pruun rahwas elas siin. Kui õnnelikkud oliwad nad omas külluses; nende katmata ihust paistis lapselik süütaus ja kõik nende terwe elu nähti ainult rõõm olewat. Nõnda jutustati kui imelikku unenägu neist õnnelikuist pruunidest looduslastest.

Mida enam aga Eüropaliste silmi nad paistma hakaswad, seda enam hakkas endine jutt nende õnneelust petlikuks-õnneks ümber muutma. Pruun rahwas oliwad paganad ja nende hirmsad hädad ja häbid hakaswad aega mõõda hiilgawa pealsekaudse õnne alt wälja paistma. Mõni walge mees (Eüropaline) on siis alles omast imemõtlest lahti saanud, kui ta neid ülikiidetud looduse lapsi kui inimese sõõjid tundma õppis. Mõned, kes seda jäledat asja kuuldagi ei tahtnud, on nendest äraspõõdud saanud, keda naad õnnelikumaiks pidaswad, kui inglid ja kes töiste juttu, nende inimese sõõmiselt jõlelaimduseks pidaswad.

Nõnda saiwad pruunid saarlased, keda esite taewani tõsteti, pea hirmsaiks loomadeks sõimatud, keda ära hääwitama peab. Pea asuswad ka kasunõudjad laewamehed ja kaupmehed nende hirmsa elanikkude sekka, kellede käest nad saarte suurt wara wälja piinaswad. Usklikud kristlased Inglismaal saiwad ka pea aru, mis nende pruuni inimeste parandusels tarwis läks. Ja Londoni missioni seltsi saadikud oliwadki need, kes selle kauge mere saarte rahwastele Jumala sõna hakaswad kuulutama, nende nõuu ja mõte ei olnud pooleski see neid maa pealt ära kautada, nagu töistel, waid nende mõte oli: neid elu-wee hallikale saata. Missuguseid raskeid wõitlemisi neil nende pagana usu wägede wastu on olnud, seda ei taha ma siin kohal mitte jutustama hakata. Ka töised missionärid on Londoni missionäridega käsi käes seal töötanud. See missioni töö on seal ka nii suurel wiisil mõjunud, et suurem jagu Lõunamere saari imelikult ümber muudetud on. Pagana usk on suutumaks ärakautatud ja ristiusu kirikud on igalpool ebajumalate templite asemel näha. Inimese sõõmine on saarte rahwaste seast suutumaks ärakadunud ja praegune rahwas ei taha seda uskudagi kui öeldakse: teie esiwanemad oliwad inimese sõõjad. Kristlikku armu ja halastust on igalpool näha, ja mõnigi pruunmees, kelle waimu Jumal on äratanud, kuulutab juba töistele hirmsa paganatele, kaugema saarte

peal, Jumala armu-tööst, ja näitab meile kristlastele, et missioni töö seal kaugel saartel mitte neid nimepidi kristlasteks pole teinud, waid Issanda Waim on neid tõeste ka Jeesuse juure saatnud. Siiski ei tohi meie ka mitte unustada, et nende noorte kristlaste juures midagi paha ja halwa pagana usu kombeist järele on jäänud, kuna meil endil, kes aasta sajad juba kristlased oleme, mõnigi pagana kombe alles on, nagu nõidaminex; nende juures ei ole see imestada, sest kristlik haridus peab ka sedagi sealt ja meilt ärahäwitama. Suur wahe on kristliku saarte ja pagana usu saarte wahel. Neid pagana usu saari on seal weel wähem jagu, kes just niisama alles elawad kui aasta sadade eest. Ka neile saab Ewangelium kuulutatud; ühte niisugust saarestikku tahame järgmise jao sees tähele panna.

2. Laguni saared, kuidas nemad loodud ja kuis nende elanikud siiamaani elasiwad.

Sada ja wiiskümmend penikoormad Samoa saarest loode pool seisawad Laguni saared. Nõnda nimetawad neid missionärid. Kaartide peal on nende nimi enamiste Ellici saared. Laguni saared on wähe mere weepinnast kõrgemad ja on hobuse raua nägu. See on: saare keskpaigas seisab ka meri ja maa on ringi selle mere ümber nagu hobuse raud ning keskpaiga meri on jälle suure mere weega ühest kohast ühenduses. Enamiste kõik Waikse mere saared on mägised ja paistawad juba kaugele silma, aga siia wõib laewamees kaunis saare ligidale laewaga sõita, ennegu saart näeb. Üks rida palmisi, mis kaugemalt waadates nagu wees kaswaksiwad, näitawad eemalt tulejale juba saart. Tullakse ligemale, siis paistab eemalt suur wahurõngas, mida laened saare kallast wastu pekstes sünnitawad. Selle järel nähakse alles maad, mis walwaka koralli liiwaga kaetud on. Saare keskpaiga wesi on wagune kui peegel, kuna suure mere wesi ranna ligidal walges wahus keeb.

Need saared on läbi ja läbi lubja kiwist, mis millioni weikesest korall loomakeste koorikesest on sündinud. Nende loomakeste koorikesed saawad mere wee sees omale lubja korra peale, nagu meie juures jõe konnakarbid ja aasta sadade sees kiwistawad nad endid üheks suureks kindlaks kaljuks, mille ots weepinnal nagu saar paistab. Mere laened pekswad ja uhuwad tema pealmise korra konerliseks, mille peal wäga kare käija on, nii et harjumata Euroolane selle liiwa peal oma palja jalaga käia ei wõi. Niisuguse

liiwa sees ei kaswa paljut midagi. Kookus palmi puu on wast ainuke taim, Looja wägewast käest, mis siin kaswab. Tema lugemata hulk juurikad tungiwad läbi kalju pragude sügawale, kuni mere wesi maa pinna on niiskeks teinud ja siit leiab ta omale alles niiskust. Tema peasuurused pähkled, mis aasta ümber walmiwad ja millel mandli magu ning tema magus palmipiim on saare elanikkude tähtsam toit. Peale palmipuu kaswab seal weel Pandanuse põõsas. Tema wilja ei tarwitada mitte paljut söögiks, aga tema lehtedest punutakse wäga mitmesuguseid maja ja tarwitus=asju.

Kui meie ühe neist saartest risti läbi reisime, mille läbi mõõtja pool penikoormat on, siis näeme kui waene selle saare rahwa elu on ja iseäranes weel pagana usu ajal oli. Siin seisatame ühe pere õue peal, kes oma wana pagana usu kombet weel ei taha maha jätta, ja paneme neid ligemalt tähele. Nemad on kõik pool alasti. Puulehtest punutud niude ehte on tema ainuke kate, lapsed kuni kümne ehk kahetõistkümne aastani on suutumaks alasti. Harimatalt ripnewad meesterahwal tolkas pikad mustad hjuuksed üle õlade maha, kuna naestel nad lühikeseks lõigatud ning lilledega ja kõiksugu ilu asjadega ära ehitatud on. Ka mehe külleşt silmame meie ühte iseäralikku ehet. Tema kõrwaleheşt on üks kookus pähkle kooreşt tehtud ilus röngas läbi pandud. See röngas pannakse aastade jookşul ikka jälle uus, suurem ja ilusam. Wanal mehel ripneb äramuljutud ja wigastamise läbi suuremaks kaswanud kõrwa leht kuna õladeni, mis nad ilusaks peawad. Pagana usu ajal kandis mees oda ja suurt, rasket nuija alati omas käes. Seşt iga niisuguse weikese saare peal elas mitmes parteis rahwas ja iga seltskond kinsas töist taga, nõnda et sagedaste weriśed wõitlemised nende wahel ette tuliwad. Oma eneşe tutawate hulgas elaşiwad nad kaunis waikist elu, aga koguni ropuste. Elumaja oli must ja harimata; seda ehitaşiwad nad palmi lehtedest päewa ja wihma warjuks. Waheşt oli ka lehtedest punutud mattseinad tuulewarjuks ülesşäetud, mis aga kurja ilmaga wähe warju andşiwad. Meeste ainukene töö pagana usu ajal oli kookus pähklete kodu toomine ja nende lahti löhkumine, mida nad ühe terawa posti otsas tegiwad, mida nad maa sisse püsti oliwad pannud. Raske töö, kala püüdmine, oli naese asi; seşt kaladest saiwad nad oma peatoidu. Igal mehel oli kaks naist. Kalu püüawad nemad saare sees olewast mereşt, iseäranes madalamates kohtades, kuhu naesed suures ringis wette astuwad, palmi oksad käes hoiawad ja nõnda wiisi wäga

osawaste mõistawad kalu ühte selle tarwis seatud korwi sisse ajada, kust nad siis kalad ühes korwiga kaldale kannawad; selles meres on wäga palju kalu, sagedaste nii palju, et peuga wõib kinni püüda. Wahete wahel püüawad ka mehed wõrguga kalu, kus juures nad ise paadis (nende keeles: kanuus) istuwad ja siis oma tööd toimetawad. — Nende paadid on ühest ainsamast puu tüwist tehtud, millel külle peale üks iseäraline puu tükk on pandud, et laened paati mitte ümber ei wiska. Selle paadiga sõidawad nad saare kesk paigas meres; sagedaste usaldawad mõned julgemad mehed ka suure mere peale wälja sõita ja isegi mõni julge mees sõidab selle weikese sõiduriistaga mässawal merel, kuni naabri saarteni. Mis inimese elu siin wäga waewaliseks teeb, on waene põllu harimine. Tõiste Waikse mere saarte peal annawad taimed wäikse waewaga palju toidu materiali; aga Lagunide peal peab inimene enne wäga suurt waewa nägema, enne kui ta midagi saab. Põldu hariwad nemad sell' kombel, et nemad suured augud korall' liiwa sisse kaewawad, sinna puulehta ja kõiksugu riismeid sisse koguwad; kui see kõik seal sees ära on mädanenud ja mullaks saanud, siis istutawad nad sinna mõned toidutaimed, nagu Taro ja Banane. Taro lehed on mujal hea maa peal nii suured, et neid wihma warjuks wõib tarwitada, siin aga kaswawad nad koguni wäikeseks; tema toidetawad juured kaswawad 10 kuni 20 naela rasked, siin aga ainult nagu pudeli korgid; niisama jääb ka banane wili siin kängu ja weikeseks, ning ei tasu inimesele tema töötaewa ära.

Iseäranes waewab Laguni elanikka selge wee puudus, sest puhta wee hallikaid on wäga wähe siin leida. Head wett püüawad nad selle läbi saada, et nad maa aukudesse ehk õõnsa puu tüwide sisse wihma wett koguwad. Kui see wesi lõpeb, siis aitab kookus pähkle piim janu kustudada. Kui aga waheşt suur põud enne walmimist pähkle ärakuiwatab, siis on suur häda käes. Niisugustel hädaaegadel hüüdsiwad nad oma ebajumalaid appi (muidugi pagana usu ajal), muul ajal ei pannud nad neid suuremad tähelegi. Ebajumalate pilta või kujusi päriselt neil ei olnud; selle asemel oli neil siin ehk seal mõni kiwi, ehk ilma näuta ja kujuta puupakud katuste all, mida nad jumalikult austasiwad. Hulka jumalaid nimetasiwad nad nime pidi, töistest ei teadnud nad aga muud midagi ütelda kui seda, et nad jumalad on. Kas neil siin ka inimese ohwrid, laste tapmist, wanade ja nõrkade tapmist, inimeste söömist ja muud hirmsat asju, nagu seda tõiste saarte

peal leida wiisiks on olnud, selle üle ei ole meil kindlaid teadusid. Üleüldse oli Laguni saarte elanikkude elu enne pagana usu ajal wäga wilets ja waene.

3. Kuidas imelikul wiisil ewangeliumi walgus Laguni saarte peale paistma hakas.

See oli aastal 1856, kui üks Inglisi laew Nukulailai sadamasse tuli. Kapten oli maale läinud kookus pähkleid ostma. Tema pidi aga enam kui tunni aega ootama, enne kui rannast onnikeste ligi tohtis minna; sest üks wana preestes tegi enne oma pagana usu wiisi järele nõija tempusi, et nende jumalad mitte pahaks ei paneks ja suurt häda maale ei saadaks; sest seda nõudis nende usu kombe. Kui kapten oma kauba oli äraostnud, siis seadis ta saarlastele nende eba jumala teenistuse jõedust silmade ette ja jutustas neile Jehowast, kristlaste Jumalast, keda kõik Waikšemere saarte rahwad juba teeniwad ja kuis seal sest ajast saadik kõik paremini korda läheb, ja andis neile nõuu, oma inetumaid puu pakk jumalaid ärapõletada. Tema ütles: warsi saawad walged mehed tulema, toowad teile ühe suure raamatu ja kuulutawad teile uut usku. Ja waata imet: Nukulailai rahwas uskus wöörast meest ja põletasiwad oma puupakk ebajumalad, ära. Pärast poole tahtis asi aga koguni halwaste minna, sest aasta läks aasta järele mööda, ilma et nimetatud õpetajad olekšiwad tulnud. Alles kuus aastat pärast seda jõudis imelikul wiisil esimene Uus Testament Nukulailaisse. Üle 400 penikoormat Lagunidest hommiku pool on weike saarekene Manihiki; selle saare peal oli 10 aastat enne seda ristiusk juba kuulutatud ja maad leidnud. Sealt saarekese kirikuwanem, Elekana, tahtis aastal 1861 oma seitsme seltsilisega paadi sees ühe ligidal olewa naabri saare peale minna, sai aga tormist kõrwale aetud ja pidi ühekša nädalit mässawa mere peal hirmust surma-hirmu kannatama, sest paat oli weikene ja tuul ja laened ähwardasiwad iga silmapilk teda ümber wisata. Kui neil imelikul wiisil mitte korda ei oleks läinud mõne aja takka jälle mõnda kala wõi lindu kinnipüüda, siis olekšiwad nad nälga ära surnud. Selle hirmsa häda sees palusiwad nad alati kõigewägewamat Jumalat. Elekana pidas iga hommiku ja õhtu palwet ja iga pühapäewal peeti Jumala teenistust. Temal oli üks Uus Testament ja paar muid raamatuid kaasas. Kui häda kõige suurem oli ja paat juba selle pika aja järele neid enam kanda ei suutnud, ja üks nendest juba ära suri ning kõik kuus, kes weel

elaſiwad nälja käes jõutumalt hinge heitmiſe ſilma pilku ootaſiwad — ſiis ilmus peaſtmine, ſeſt ühel päewal ſelle kõige ſuurema häda ſees ſeiſis üks ſaar nende ees. Paat püüeti randa ajada, aga enne kui randa ſai, murdſiwad laeneb ta kalda ligidal katki. Kaks reiſiſeltſilist ſaiwad wees ſurma, aga neli wiskas laene imelikul wiiſil eluga ſaare randa wälja. Elekana hoidis krambi kombel kätega oma raamatu korwi käes. See koht kuhu laene neid kaldale wiskas oli Laguni ſaare peal Nukulailai ligidal. Siit rannaſt leidis üks ſaarlane õnnetumaid. Eſite kartſiwad nad oma elu päraſt, ſeſt paganatel oli ſee wiis, et mere laeneteſt wälja wiſatud laewa hädaliſed ſaiwad armuta ſurmatud. Aga Nukulailais oli ſee kombe ſeſt ſaadik kadunud, kui nemad omad ebaſumalad ära oliwad põletanud. Ja Manihiki ſaare kriſtlaſed wõeti lahkeſte wastu; iſeäranes oli weel ſiis nende rõõm ſuur, kui kuulſiwad, et neil õnnetumatel nende kaua oodetud raamat ligi oli. Pea oli sõnum üle ſaare laiali lagunenud: „Lodi ja uus uſk on tulnud.“ — Kui Elekana natukene toibunud oli, ſiis tahtis iga ſaarlane lugemiſt õppida ja igaüks tahtis ka ühte tükikeſt ſelleſt imelikuſt raamatuſt omale ſaada. Palju tahtſiwad raamatu tükka ebauſu kombel, kui õnne andjad asja omale ſaada. Paber ja trükitähed ſaiwad jumalikult anuſtatud; kõiki ſeda ei ſaanud Elekana rahwale niipea ära ſeletada, et ſeda raamatud nii ei pea mitte uskuma, waid ta wõttis rahwa ſoowi kuulda ja kiskus ühe raamatu Testamendiſt puruks ja andis iga ſaarlaſele ühe lehe. Lugemiſe õppiſiwad nad ime ruttu kätte, aga aruſaamiſega oli ſuur waew, ſeſt kirja äraſeletamiſe peale ei olnud Elekana ka iſegi mitte tubli küll; ta oli ſeda alles wähe õppinud. Temal tuli meele, et Samoa ſaarte peal Maluas üks ſeminar oli. Sealt oli tema oma ſaare koolmeister õpetuſt ſaanud. Nüüd oli temal kindel nõuu iſe Malua ſeminari minna, ſeal wälja õppida ja ſiis tagaſi tulla ja oma heategijatele paremini Ewangeliumi kuulutada. See läheks pikale kõik ſeda reiſi jutuſtada, kuidas Elekana ſuures maailma meres hädas oli, enne kui wiimaks ühe Samoa ſaare Upolu peale jõudis, kus Malua ſeminar ſeiſis. See ſeminar on Londoni miſſioni ſeltſiſt aſutud. Kõik imeſtaſiwad ſelle üle, kuis imelikul wiiſil Jumal Elekana ſinna oli ſaatnud. Wäga hea meelega oleks keegi neiſt kohe Nukulailaiſſe läinud Jumala sõna kuulutama, aga laewa sõit oli ſellel ajal nende kauge ſaareſtikkude wahel arulbane aſi, ſeſt Laguni ſaared ſeiſawad Samoa ſaarteſt wäga kaugel. Jällegi läkſiwad aastad mööda, enne kui

nad oma kalliſt teaduſe waranduſt ſinna wõiſiwad wiia. Sell wahe aja ſees oli Elekana iſe ka täielikult wälja õpetatud. Aastal 1865 wõis alles missionär Murray (Morei) Elekana ja ühe tõiſe pruunni koolmeiſtri seltſis Laguni saartele sõita. Nukulailais oliwad selle wahe ſees wiletſad päewad olnud. Sell ajal oliwad Lõuna-Amerikaſt orjade kaupmehed ſinna tulnud, püüdſiwad õunetumaid saarlaſi kinni ja müüſiwad neid oma kodumaal töö orjadeks ära, kus nad rasket mäe tööd pidiwad tegema. Need inimeste röövled oliwad Nukulailaiſt 200 inimeſt ära wiinud, ſelle wale jutuga: nad wiia neid ühe tõiſe saare peale, kus neile risti usku ſaab õpetatud. Ainult ſada hinge oli weel Nukulailaisſe järele jäänud, tõiſed üksigi ei ſaanud enam oma iſa maad näha. See oli kurb silma pilk ja hale jällenägemine, kui Elekana pika aja järele jälle wale missionäriga Lagunide saarele tagaſi jõudis. Selle wiletſuſe ſees ei olnud nad ſiiski Jumala sõna weel ſuutumaks äraunustanud, waid nad oliwad seda weel koguni tõiste saarte pealegi laiali lautanud, nõnda et nüüd Elekanal ja tõiſel koolmeiſtril küllalt tööd oli, neid õpetades, seſt mõne Laguni saare peal oli täitſa pime pagana uſk alles walitſemas. Ikka tuliwad kahe aasta järele missionärid neid jälle waatama ja tõiwad uuſi koolmeiſtriſid ligi. Et küll paganad wastu ſeiſiwad, ſiiski ſaiwad aega mööda need koolmeiſtrid wastawõetud ja nüüd kuulutakſe takistamata kõige Laguni saarestiku peal Jumala sõna. Nüüd ei leita ſeal enam ühte ainuſt inimeſt, kes awalikult ebajumalatele ohwerdaks. Puu jumalad on kõik ärapõletatud ja kiwi jumalad wiſati meresse. Nime järele on kõik rahwas ſeal kriſtlaſed, Jumal teab iſe kui palju neid on, kes kõigeſt südameſt uſuwad. Et küll eſite mõned perekonnad ristiuſuſt taganeſiwad ja endiſe pagana uſu ſiſſe tagaſi läkſiwad, tulewad nad nüüd ometi jälle tagaſi risti usku ja iga aasta, kui missionärid neid Samoa saarelt waatama tulewad ſaab Kristuſe karjukene ikka ſuuremaks niiſuguste wastuwõtmiſe läbi.

4. Missionäri wastu wõtmine Laguni saarel.

Kui missioni laewa saarele oodatakſe, ſiis on ſuur põnewus ſellel ajal rahwa ſeas. Iga mees, kes ſileda palmi puu otſa ronib, pähkleid tooma, wahib luurawa ſilmaga kaugele hommiku poole, kas mitte tuttawat ristiga laewa lippi näha ei ole. Wiimaks kerkib lipp waate piiri ja nüüd on röömuhõiskamiſt igalt poolt kuulda. Igalt poolt Laguni saare ſerwaſt tõttab rahwa hulk kokku walge

õpetajale anu andma. Siin ei nähta mitte enam alasti inimesi, [illegible]enne, waid kõik saare kristlased on ilusaste riidis, et küll nende [illegible]d imelikud lipitud ja lapitud oma wärwi poolest wälja näewad, [illegible]netigi näeb film igal pool hariduse jälgesid, mis selle lühikese aja sees siin suurel wiisil on mõjunud. Kust on see waene rahwas need riided saanud? Nemad on oma saarte kaswusi paremini harima õppinud. Sell ajal, kui palmid oma wilja kõige rohkem annawad, ei lase nad ühtegi pähkelt raisku minna, waid kuiwatawad neid ära ehk walmistawad neist õli. Euroopa kaupmehed tulewad heameelega seda, kui ka Pandanuse lehtedest punutud mattisi, kübaraid ja muid iluasju, nende käest ostma ja toowad neile meie maa riidid müüa, milledest naesed ja tütrukud, kes õmblema on õppinud, riidid walmistawad. Mehed ei kanna mitte enam pikki hjuukside, waid nad on neil lühikeseks lõigatud ja korralikud, ka hirmsad kõrwa röngad on ära wisatud. Naesed ehitawad oma ilusaste silitud hjuukside ka nüüdki weel lilledega. Lapsed ei jookse mitte enam alasti ümber, waid neid näed oma koolmeistri saatusel wiisakalt missionärile wastu tulewad. Igal mehel on üks ainus naine ja kõik perekondlik ja maja elu on parema korra peal. Ilusaste wälja ehitatud paatide peal sõuawad mehed wiisakalt missioni laewa „John Wiljam'ile" wastu. Suur mere laew ei wõi mitte Lagunide randa ligidale tulla, waid missionär tuleb paadiga ja toob koolmeistrid, keda ta Samoast ligi tõi, randa. Pruunid saarlased aitawad siin tubliste sõuda. Kõik saare rahwas töttab uudishimulikult missionäri wastu ja igaüks tahaks esite see õnnelik olla, teda kätt pidi teretada. Kaldal seisja rahwas palub Jumalat, et paat õnnelikult kaldale saaks. Kui missionär kaldale on jõudnud, siis hakkab koolmeister koolilastega ühte waimulikku laulu laulma. Waewalt tahab kõrw ja süda seda uskuda, et nende saarte peal, kus 10 aasta eest hirmsad sõa laulud helisesiwad, nüüd armsad waimulikud laulud laste suus helisewad. Kui missionär randa on tulnud, siis tuleb kõik rahwas teda korda mööda teretama, mehed enne ja naised pärast, aga see sünnib kõik wäga wiisakalt. Igaüks toob ka oma kingituse nüüd ligi; mõni toob kookus pähkle, mõni kala, ehk lehtedest punutud asja ehk muud midagi. Kõik kingitused pannakse ühte hunnikusse ja iga andja ootab seal juures missionäri käe andmist. Peale selle läheb missionär pruuni koolmeistri majasse, kus neid koolmeistri abikaas lahkeste wastu wõtab. Koolmeister ja tema abikaas on Euroopalaste moodi riides. Siin saawad kõik koguduse asjad korda mööda läbi räägitud,

missioni anded wastu wõetud, ja ligi toodud asjad jälle wälja jagatud. Peale selle kutsub neid Lali, see on kiriku kell, mis ühe puust on tehtud ja haikala nahaga ületõmmatud, kirikusse. Kirik on weike ja lihtne, mida saarlased ise koolmeistri juhatusel koralli kiwidest on ehitanud. Rahwas, 212 hinge, on juba enne kirikus ootamas, kui missionär tuleb. Kirik on seest ilusaste ehitatud. Jumala teenistus on wäga südamlik ja jutlus lihtne ja arusaadaw. Pärast Jumala teenistust katsutakse weel kooli lapsi, wõetakse mõni pagan ristmisele, kes enne on 10 käsku, usu tunnistuse ja isameie palwe ette lugenud. Ka mõni pagana usu poole hoidja toob weel ebajumala teenistuse asja missionäri kätte ja tunnistab oma pattu üles. Kõik koguduse tallitused on südant rõõmustawad ja iga kristlane saadab wesise silmadega oma karjatse jälle laewa peale, ja soowib tõiseks aastaks rõõmust jällenägemist.

A-888

Bibliotheca universitatis Dorpatensis

books2ebooks.eu

www.books2ebooks.eu

e-raamat EOD kaudu

eBooks on Demand

Digitaalkoopia

Tartu Ülikooli Raamatukogust

TARTU ÜLIKOOL

RAAMATUKOGU